

Tarihi Eserlerimizin Korunması

Mehmet ALDAN *

Tarihî eserler, bir Ulus'a kişilik kazandıran ve kuşaktan kuşağa devredilmesi gereken kültür hazineleridir. Turizm Sanayii'ne kaynaklık etmeleri sebebiyle, tarihî eserlerin ekonomik bir yönü de vardır.

Sakarya İli'nin, tarihî eserler yönünden, zengin olmadığı söylenebilir. Bu yüzden mevcut eserlerin korunmasında çok daha dikkatli davranmak gerekmektedir.

İlimizin bilinen en eski tarihî eseri Bizans İmparatoru Jüstinyen tarafından yaptırılan JÜSTİNYEN KÖPRÜSÜ'dür. Beşköprü adını da taşıyan bu eserin onarılması, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na teklif edilmiştir. Ayrıca, Köprü'nün, kısa bir yolla E-5 karayoluna bağlanması çalışmaları da sürdürülmektedir.

Sakarya İli'nin diğer tarihî eserleri şunlardır :

1450 yılında yapılmış olan GEYVE ELVAN BEY İMARETİ, Sultan II. Beyazıt tarafından 1495 yılında yaptırılmış olan GEYVE KÖPRÜSÜ, Yavuz Sultan Selim'in veziri Yunus Paşa tarafından yaptırılan Taraklı YUNUS Paşa (Kurşunlu) CAMİİ, Merkez İlçe Büyük Esence ve Kaynarca İlçesi Topçu köyleri camileri ve Hendek İlçe merkezinde Büyük Cami.

Sakarya İli'nde, yüzyıllara meydan okuyan ve hâlâ kullanılan, sayılı tarihî eserlerden ayrı olarak yer yer tarihî eser kalıntılarına da rastlanmaktadır. Bunlar kale, köprü, çeşme, mabet, mezarlık kalıntısı olarak karşımıza çıkmakta; bazılarında yapıyı aydınlatan kitabeler ve paralar bulunmaktadır.

Sakarya İli'nde tarihî eser kalıntılarının en önemlileri :

Merkez İlçede : Adliye köyü Kalesi, Küçük Esence köyü Kalesi ve Hüyüğü, Harmantepe köyü ve Ferizli Kasabası kaleleri;

Geyve İlçesinde : Pamukova Bucağı'na bağlı Bacıköy, Akçakaya, Ahılar ve Kemaliye köyleri anıt mezarları, yerleşme yeri izleri, Paşalar ve Mekece köyleri kaleleri;

* Sakarya Valisi.

Sapanca İlçesinde : İlmiye köyünde bulunmuş 2 lahit, sütun başlığı;

Akyazı İlçesinde : Küçücek köyü Hüyüğü;

Kaynarca İlçesinde : Yenidoğan köyü lahitleri, Kırtepe köyü kalesi;

Karasu İlçesinde : Manavpınarı köyü Tuzla mahallesinde Ballıkaya kalesi'dir.

İl'in bir çok köylerinde de kilise kalıntıları vardır.

Sakarya İl'inde tarihî kalıntılar, yerleşim yerleri ve hüyükler üzerinde yeterli bir inceleme ve kazı yapılmamıştır. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü rahmetli *Dr. Nezih Fıratlı'nın* Akyazı-Küçücek ve Merkez-Küçük Esence (Küçük Tersiyeye) köyleri tümülüsleri üzerindeki incelemeleri ve *Doçent Dr. Sencer Şahin'in* Pamukova köylerinde yaptığı ve kısmen yaydığı incelemeler dışında yapılmış ilmi bir çalışma bilinmiyor.

Dileğimiz Sakarya İl'i'nin tarihî eserlerinin ve tarihî eser kalıntılarının kısa zamanda bir envanterinin yapılması. İl merkezinde bir *Müze* kurulmasına kadar tarihî eser ve kalıntıların korunmasıdır.

Her yerde olduğu gibi, İlimizde de tarihî eser ve kalıntıları hızla tahribedilmekte ve kaybolmaktadır. Bugün, yukarda adları verilen kalelerin pek çoğunun son izleri de silinmek üzeredir. Kalelerden, köprülerden ve mabetlerden insafsızca sökülen ve eski yerleşim yerlerinden çıkarılan büyük ve işlenmiş taşlar, hatta kitabeler aynen veya kırılarak özel inşaatlarda yapı malzemesi olarak kullanılmaktadır.

Defineci adını taşıyan eski eser ve eski para arayıcıları, tarihî kalıntıları, tümülüsleri delik-deşik etmekte; para edecek tarihî parçalar uğruna bir çok tarihî değerler tahrib edilmektedir. Defineciler, bu maksatla, dozer gibi güçlü araçlardan yararlanmaktan da geri kalmamaktadırlar.

Bu yüzden, bundan sonra olsun, tarihî eserlerin ve tarihî kalıntıların tahribine, kaybına, çalınmasına meydan verilmemeli; taşınmaz eser ve kalıntıların yerlerinde ve taşınır durumda olanların okul bahçelerinde ve Hükümet konaklarında korunmasına özen gösterilerek; durumdan en kısa zamanda Kültür Müdürlüğüne bilgi verilmelidir.

Defineci adını taşıyan eski eser ve eski para arayıcıları, tarihî kalınve gizli çalışmaları kesinlikle önlenmelidir.

Kültür hazinemizin ve Turizm Sanayii'nin en önemli kaynağını oluşturan tarihî eser ve kalıntıların korunmasından bütün kamu görevlileri, özellikle köy muhtarları, öğretmenleri, kolluk kuvvetleri sorumlu ve yetkilidirler. Halkımızda, Tarih ve Kültür Mirası Bilinci'ni uyandırmak hepimiz için kutsal bir görev olmaktadır.